

UJ KEZELT

ZSIDÓ-POLITIKAI ÉS KÖZTUDOMÁNYI LAP

Uj telepítési tervek a kongresszuson

A Brandeis — nem Brandeis-vita kezd elcsendesülni. Múltán négy napig minden szónok ezzel emelkedett és ezzel szállt le a szószék-ről, egy amerikai delegátus egyetlen közlegyintéssel — igazi zsidó és igazi amerikai gesztus — elintézte az egészet. „A Brandeis-harc nemis tartozik a kongresszusra. Ezt mi majd elintézzük otthon, magunk közt.” Félig-meddig már el is intézték, amikor Brandeisekat megbuktatták, de a komolyabb feladat hátravan: a rendszert is le kell mondani. A rendszer a munka elposványosítása volt, az érdeklődés megölése, holott fel kellett volna ismerni, hogy az amerikai cionizmus gazdaságilag gerince az egész nemzeti mozgalomnak. Körülbelül hárommillió zsidó él odakünn, nagyrészt a keleti országok kivándoroltjai, a legelőbbje tételős s még a szegényebbje is százzorta előnyösebb helyzetben él, mint az európai zsidó tömegek hajszolt egzisztenciája. Amerika zsidói dollárral fizetik a sékeit, dollárral adóznak a Keren Hajjeszodnak: ott egy lelkes cionista többet ér, mint például Lengyelországban száz. Ami persze csak az anyagiakra vonatkozik, de nekünk e pillanatban nagyon is szükségünk van anyagiakra, mert enélkül a mi békés országhódításunk el sem képzelhető. Brandeiseknak meg kellett bukniuk, mert köztük és Weizmannék között — ahogy a romániai delegáció vezérszónoka találó szóval megjegyezte — a nemzeti élv körül folyt a harc. „Mi nagyromániai cionisták a nemzeti élv alapján állunk, mert a zsidóság számára csak ez jelent élő erőt.” Nos Amerikában is rájöttek erre az erőforrásra. Remélni kell, hogy ezek után a másik erőforrás is bővebben ontja.

„Csak pénzzel lehet itt eredményeket elérni”, mondja ma a „dolgozó Palesztina” blokkjának a szónoka, „igen sok telepítésnek nincs még meg a szükséges felszerelése, sok helyütt még kut sincs.” Egy másik ilyen elienzeki kikel a „magas diplomácia” ellen, amelynek a munka mögött kellene haladnia, holott nálunk mindig ő van legelől. Egy harmadik munkasdelegátus a reklámcionizmust támadja, amely sokkal könnyebb, mint a telepítési munka. A dolgozó Palesztina-blok egészleges és szakszerű kritikája bizonyára sokat használ: a kongresszus a sok elméleti vita után végre gyakorlati kifogásokat és észrevételeket is hallhat. Szó van róla, hogy egy új nagy gyarmatosító tervet terjesztenek a plénum elé és tekintve, hogy az ócsárolt és támadott cionista diplomácia elérte azt az újabb nagy sikert, hogy Anglia végre a népszövetség elé terjesztette a Palesztina-mandátumot és ebben a Jordán-tuli területet is a zsidó telepítés és zsidó nemzeti otthon részére követeli: a kongresszus méltó módon foglalkozik majd ezzel, a legnagyobb zsidó Palesztinának gyors és biztos zsidótelepítésével.

A kongresszus különben nagyszerű hangulatban dolgozik tovább. Mindenki várja Weizmann újabb felszólalását, amely bizonyos tekintetben döntően irányadó lesz a további munkára. Meg lehet állapítani, hogy noha a szónokok nagyrésze tisztán látja a hibákat és a mulasztásokat is, egy irányban valamennyi törhetetlenül egyakaratu: fel kell építeni Zsidóországot minél hamarabb. Az amerikaiak, akik szavaikban az anyagi hangsúlyt hordozzák, biztos remélik, hogy az előirányzott öt év elég lesz hozzá, hogy a zsidó Palesztina felépüljön. De nem csak Amerika beszél a kongresszuson, ők ott

az egész testületnek alig egytizede. Az egész világ zsidósága tárgyát Karlsbadban: tanácskozik és határoz jövődő sorsáról. „Ha a nagy mű sikertelen marad — mondotta tegnap egy kitűnő emberünk, a csernovici Mayer Ebner — ennek oka az lehet majd, hogy a nagy pillanat kis nemzedékre talált.” Ez azonban nem borongó pesszimizmus, inkább arra való, hogy sötét háttérre legyen az eleven színekkel megfestett bizakodásnak. „Ez a kongresszus —

mondja ugyanaz a szónok — olyan mint az első. Jelentőség és színvonal dolgában egyaránt. Akkor csak néhány cionista volt, ma sokszáz-ezren vagyunk. Igaz, hogy pártokra és csoportokra szakadva, de ebben a teremben egymásra találtunk, mert nemcsak a szerencsétlenségben van zsidó szolidaritás.” Általában az a meggyőződés, hogy ez a tizenkettedik kongresszus nagy alapvetője a palesztinai építésnek és a munkának.

A palesztinai munkások konferenciája

A karlsbadi kongresszus mellett, konferenciát tartottak a munkások is és pedig a Poale Cion Világszövetsége, továbbá a Ceire Cion és a Hechaluc organizációja, együttvéve százötz kongresszusi tag.

Az ülést Rubasov nyitotta meg, aki temperamentumos beszédben hívta fel a munkástömegeket az egységes front megteremtésére. A munkásküldötteknek az a feladatuk, hogy a cionizmust igaz tartalommal töltsék, hogy egy zsidó munkás-Palesztinát hozzanak létre.

Oettinger három órás beszédében részletezte a kolonizációs terveket. Ismertette a Nemzeti Alap Palesztina-munkáját és számokkal mutatta ki, hogy mindazok az alhírek, amelyek munkástelepítésekről vannak elterjedve, mindazok a rágalmak, amelyeket bizonyos oldalról terjesztenek, légből kapottak. Minden elfogulatlan belája, hogy csakis a munkástelepítések útján lehet a palesztinai kolonizációs lehetőségeket kiterjeszteni. A deficitek, amelyekről annyi szó esik, jórészt tulzattak. Ahol deficit van, ott nem lehet azt a munkásságra hártítani. Csak pénzzel lehet itt is eredményesen dolgozni. Igen sok telepítésnek nincs még meg a szükséges felszerelésük és épületük, sok helyen még kut sincs. Vannak helyek, ahol még nem lehetett kiszáritani a mocsarakat és az emberek az elképzelhető legegészségesebb viszonyok között élnek.

A mezőgazdaság szervezése

— Sok munkástelep azonban bebizonyította — ugymond — hogy ilyen nehéz körülmények között is deficit nélkül tudnak élni. Soknak megtakarított pénze is van. Ha megfelelő mezőgazdasági szerszámok felett rendelkeznének, az egész gazdaságot szépen, következetesen rendbe tudnák hozni. Idegen piacokra nem szabad rábízunk termelésünket, kell, hogy a munkás Palesztinában elégítse ki igényeit. Olyan embereket kell letelepíteni, akik önálló, önmagát fenntartani tudó gazdaságot tudnak teremteni. Gondoskodni kell dolgozó asszonyok kiképzéséről. Kolonizációs tervükben helyet kell foglalni a kucának (telepes szövetkezet) és a munkástelepítésnek.

— A zsidó hadsereg elbocsátott tagjainak alkalmat kell adni arra, hogy a kormány által számukra kijelölt földekre letelepedjenek. Ugyanezt kell elérniük mindazon munkásoknak, akik már tizenöt éve élnek Palesztinában. Ezt a tervet különben a Végrehajtó Bizottság utolsó ülésén Prágában, helybenhagyta, Karlsbadban meglepetés várt rá. A végrehajtó bizottság is a kolonizációs ügyek előadását Soskin agronómusra bízta, aki egész új, radikális javaslatokat hozott.

Behatóan ismerteti azután a Soskin-féle tervet, kimutatja, hogy az egész könyvekből van merítve és nincs tekintettel azokra a ta-

pasztalatokra, amelyek nélkül eredményes munka el sem képzelhető.

A szövetségi eszme

A következő szónok, Javniels megjegyzi, hogy tiltakozni kell a végrehajtó bizottság elhatározása ellen és nem szabad tűrni, hogy Soskin referátuma, amelynek semmi köze a mezőgazdaság lényegéhez és a zsidó munkához, keresztül menjen. A végrehajtó bizottságnak ez az álláspontja csak egy láncszem a hibák sorozatában, amelyeket az utóbbi időben elkövetett. A végrehajtó bizottságnak nincs joga kolonizációs ügyekben olyan referenst kinevezni, aki nem ismeri a zsidó munkát. Nem jöhetünk a kongresszusra, mielőtt tudnánk, hogy ott milyen referátumokat terjesztenek elő.

Levkovits az újonnan megszerzett földiken való nagyszabású telepítés terveit ismerteti.

Feigin agronómus hangsúlyozza, hogy a kveca gondolata nagyon népszerű a galut tömegei között, és hogy a chalucok is elkészülnek erre. Kolonizációs tervek csakis a palesztinai munkásság együttműködésével vihetők keresztül.

Uj kolonizáció

Berl Katzenelson: A zsidó munkás hosszú tapasztalatai után, olyan tapasztalatok után, amit senki nem tud méltóan megbecsülni, ismét utunk kezdetén vagyunk. A legfontosabb kérdések a cionista nyilvánosság előtt eddig nem találtak méltánylásra. A diplomácia, amelynek az ügyek legvégén volna helye, első helyet foglal el. Az utolsó három évben a legfontosabb munkát is elhanyagolták; a chalucok tizeit hozhattuk volna az országba. De mi nem nyújtottunk segítséget erre, az utolsó három „szerencsés” esztendőben a legfontosabb munkát elhanyagoltuk. Ez időben voltak pillanatok, amikor a nép nagy összegekkel támogatott volna, de ezt is elhanyagoltuk. Kérem a testvéreket, hogy a magas politikától tartózkodjanak.

— E pillanatban bennünket csak egy nagyszabású telepesmunka tud felsegíteni. Ez a munka azonban nagy akadályokba ütközik, mert sokkal könnyebb reklámcionizmust üzni, mint kolonizációs munkát végezni. A kongresszus elé most új, szenzációs kolonizációs tervet terjesztenek. Ennek eredménye minden valószínűség szerint az lesz, hogy a mi munkánkat egy, vagy több évre elhalasztják. Így semmisítik meg a Nuris letelepedés tervét, amit pedig már elfogadtak. Az ország helyzete mindinkább rosszabbodik, nem mintha az általános politikai helyzet romlott volna, hanem mert hiányzik részünkről az energikus ellenállás. Ezt az ellenállást én egy jól megszervezett fegyveres önvédelemben látom.

Az ülés befejezése előtt mezőgazdasági bizottságot választottak, mely a következő tagokból áll: Levkovicz, Javnieli, Wilkanski, Elieser Jaffe, Herzfeld és Katznelson.

„A kritika nem árulás“

Karlsbad, szept. 5. A kongresszus szónokai között szerepelt de Leon Reich (keletgaliciai) aki érdekes beszédben fejtegette ki csoportjának álláspontját:

— A zsidó nép képviselői — kezdte a szónok — akik itt összegyűlekedtek, kritikával és elégedetlenséggel vannak eltelve. Az elégedettség mélyebb oka abban rejlik, hogy vezetőink habérkoszorújához utóbbi időben tövises rózsák is fonódnak. Panaszkodunk amiatt, mert nem informáltak bennünket megfelelően. Az elégedettség különben helyén való is, minden mozgalom csak így jut tovább. A politikai helyzet minden eredmény ellenére rossz. A határkérdés szabályozása, a mandátum elintézettsége, a hiányok, a zavaró tökéletlenségek a mandátum körül. A palesztinai kormánypolitika sokkal kínosabb számunkra, mint az arab pogrom. Semmit nem tejtünk, hogy az arabokat informáljuk, hogy sa tojkat befolyásoljuk, hogy megegyezzzünk velük. A mezőgazdasági munka körül nincs vezérlő gondolat és program. Nem hiszek a pénzügyi szemrehányásokban, amíg bizonyítékot nem látok. Hamis dolog, ha az alapokat összekeverik, ha egyes esetekben ez indokolt is látszik, mint rendszer azonban teljesen elítélendő. Különösen a szervezet körül mutatkozik nagy káosz. A sanremói lelkesedést nem váltották át egy cselekedetre, a vezetőség a tömegekkel nincs egybekapcsolva; ez nem is lehetséges, minthogy egy párt elnöke, rendelkezék bármilyen magas tehetség felett, nincs abban a helyzetben, hogy mindent önállóan csináljon. Komoly dolgokban a végrehajtó bizottságot meg sem kérdezték. Simont és de Liemet korlátlan megbízással Palesztinába küldték, mégis kizárták őket a bizottságból. A bizottságot komogén férfiakkal egészítették ki.

— Ami az iskolakérdést illeti, az a véleményem, hogy ennek érintetlennek kell maradnia. Ami a széjjelszóródottság munkáját illeti, nem tudom, hogy ha ez alatt nem a kulturális munkát értik, hanem minden zsidó anyagi és szellemi fejlődőképességét, hogy akkor ezt a munkát miért hártják a cionizmusra. Az ilyen munka mindig az egyes országok szervezeteinek munkája volt.

— Ugy vélem, hogy azokat a cionistákat, akik más véleményen vannak, nem lehet még egyszerűen árulóknak minősíteni. Weizmann egyszer ezt kiáltotta Wolfson felé: „Önöknek nincs joga más cionistákat, azért mert más kívánunk, forradalmárokként kezelni. Mi ugyanazt akarjuk, amit ön!” Ezt ismételjék Weizmann elnöknek. Azt hisszük, hogy a cionisták számára, akik azelőtt a mozgalom élén állottak, egy fegyver van csak és ez a meggyőződés fegyvere. Lehet, hogy mi is koncessziókat fogunk tenni. Adják a zsidó tömegek számára a Palesztina-cselekvést, a mozgalom számára a cionista harmóniát, mindent megtesztünk, amire szükség van, hogy az ügynek szolgáljunk, hogy azt adjuk majd a leendő vezetőségnek, amit tőlünk kíván.

Herbert Sámuel üdvözlő távirata

Sir Herbert Sámuel a kaisbadi cionista konferenciára a következő üdvözlő táviratot küldötte:

„Szívélyesen köszöntöm a cionista kongresszust, amelynek összejövetelére minden feltétel adva van. Bizom benne, hogy tanácskozásai a haladás és béke ügyét fogják szolgálni Palesztinában, olyan célokért, amelyek egyúttal az én törekvéseim is.“

Családi életetek bensőségét és melegét fokozzátok, ha gyermekeitek jövőjét megalapozó Tarbutnak adományoztok ünnepeiteik alkalmával.

Jelentés a Keren Hajjeszodról

Az alap megszervezése — Az amerikalak és a Keren Hajjeszód

— Az Uj Kelet kiküldött munkatársától —

Karlsbad, szeptember 6. Amikor a Keren Hajjeszód igazgatósága a jelentés tudomásvételét kéri, egyúttal kijelenti, hogy a rendes évi cionista konferencia már felszólította az egész zsidó népet az Ujjáépítési Alap megteremtésére, kijelentvén, hogy mindazok, akik az alap megteremtésében aktív részt vesznek, befolyást nyernek az igazgatásra és kihatásba helyezték számukra, hogy az alap által létesítendő gazdasági tüzemek hozadékában is részesedni fognak. Minthogy erre való tekintettel a cionista világszervezet kivül álló körök is már résztvettek a Keren Hajjeszód munkájában és bizonyos összeget is gyűjtöttek, szükséges, hogy a cionista kongresszus vegye tekintetbe azokat a irányelveket, amelyeket az évi konferencia állapított meg abból a célból, hogy a Keren Hajjeszód kiépítése, az egész zsidóság műve legyen.

A Keren Hajjeszód alapítása

A cionista évi konferencia, amely 1920. júliusában Londonban ülésezett, a sanremói határozatból folyó gazdasági szükségességeket tárgyalta és azokat az eszközöket, amelyeket egy rendszeres bevándorlási és gyarmatosítási munkára igényel.

A konferencia harminctagu bizottságot küldött ki, amely a pénzügyi problémáival foglalkozik és amely indítványokat terjeszt a konferencia elé. A bizottság, amelynek elnöke Julius Simon volt és amelyhez az országos és egyéb külön föderáció képviselői tartoztak, napokon át tanácskozott az alap céljáról és jellegéről. A határozatot a cionista országos konferencia lelkesedéssel és egyhangulag hozta meg. Azóta ez a Keren Hajjeszódért való munka alapja.

Az alap konstituálása a pillanatnyi szükségletekhez igazodott. Addig, míg a Keren Hajjeszód gondolata és munkája be nem hatol a legszélesebb zsidó rétegekbe és amíg a hozzájárulást ügyét meg nem szervezik, a direktórium kinevezését a cionista világszervezet végrehajtó bizottságra bízta.

A Keren Hajjeszód megalakítása után évről-évre közgyűlést tart, hogy a mérleget és a direktórium jelentését meghallgassa, továbbá, hogy a könyvek revízióját elvégezze. A direktórium hatásköréhez tartozik gyümölcsöző részjegyek kiadása is.

A cionista országos konferencia minden kétértelműséget kizáróan megállapította, hogy az egész zsidó nép energiáját összpontosítani kell a Keren Hajjeszód útján Erec Jiszrael ujjáépítése céljából.

As amerikai vezetők és a Keren Hajjeszód konfliktusa

Ahelyett azonban, hogy az évi konferencia határozatai értelmében Amerikában is megkezdődne a munka, az amerikai cionista szervezet nemzeti végrehajtó bizottsága 1920. szeptemberében elhatározta, hogy a Keren Hajjeszóddal összefüggő kérdések megvitatását is el kell halasztani, közben csak egyes palesztinai feladatokkal kell foglalkozni.

Tény, hogy Amerika cionista szervezete az ilyen egyes feladatok végrehajtását sem próbálta meg, hanem a Keren Hajjeszód munkásságára vonatkozó kérdést az 1920. november végén Butfalóban összehívott évi konferencia napirendjére tűzte ki. A Keren Hajjeszód direktóriumának nevében Josef Coven itt azt az indítványt tette, hogy Amerika cionista organizációja szólítsa fel a Keren Hajjeszódba való részvételre, a „maaszter“ elve fogadtassék el és hajtasák végre.

E javaslat értelmében két alapvető elvet mondott ki a londoni évi konferencia:

1. Mindenki, aki bármily csekély összeget jegyzett e célra, nemcsak részt vesz a Palesztina-kiadások fedezésében, hanem egyúttal a produktív vállalkozásokban is. 2. A maaszter-gondolat szimbóluma a nemzeti áldozatkészségnek és akarásnak úgy, amit azt a történelmi pillanat most a zsidóságtól megköveteli.

A direktórium a javaslatok elfogadását indítványozta, minthogy ezek az amerikai szervezkedési munkát megkönnyíthetnék. Az amerikai cionista vezetőség azonban a Keren Hajjeszód direktóriumának javaslatát, valamint a konferencia határozatait úgy interpretálta, hogy az amerikai szervezet a Keren Hajjeszód említett két alapvető elvéhez nem köti magát. Elhatározta — anélkül, hogy a „maaszter“ elvet elfogadná — hogy Amerikában elkülöníti a gazdasági jellegű vállalkozásokhoz való gyűjtést a tiszta adományalaptól, amely, ha a cionista végrehajtó bizottság ebbe beleegyezik, a Keren Hajjeszód nevet viselheti. Ez az alap egészségügyi, nevelésügyi, tudományos célokat szolgálja, továbbá a Nemzeti Alap földvásárlási ügyét, fásítást és a bevándorlást.

Weizmann sikertelen tárgyalásai

A delegáció, amelyet dr. Weizmann vezetett, Amerikába való megérkezése után tárgyalásokat kezdett az amerikai cionista organizáció vezetőségével, hogy felvilágosítsa a végrehajtó bizottságot mindazon tévedések felől, amelyek a Keren Hajjeszód körül támadtak. A tárgyalások azonban — fájdalom — nem vezettek kölcsönös megértésre, jöllehet, Weizmann kijelentette, hogy Amerikában a Keren Hajjeszód a kongresszusig csak mint adományozást alap kezeltessek, de követelte, hogy a végleges határozat tartassék fenn a kongresszus számára.

Az előzékenységnek ilyen nagyfokú megnyilatkozása ellenére a megegyezés mégis elmaradt azért, mert Amerika cionista organizációjának vezetősége az Amerikában gyűjtött összegek fölött gyakorlandó ellenőrzést nem a Keren Hajjeszód direktóriumára, vagy a világszervezet végrehajtó bizottságára akarta bízni, hanem ők maguk akarták megőteni s a hovatfordítást ellenőrizni. Dr. Weizmann ennek következtében tekintet nélkül a differenciákra, hozzáállott az Egyesült-Államokban a pozitív Keren Hajjeszód-munkához.

As alap hovatfordítása

A cionista országos konferencia a Keren Hajjeszód pénzeinek hovatfordítása tekintetében úgy határozott, hogy a rendelkezésre álló pénz husz százaléka a zsidó Nemzeti Alap útján való földszerzésre fordíttassék. Ebben a határozati javaslatban rámutatnak arra a körülményre, hogy noha az Ujjáépítési Alap egy része a zsidó Nemzeti Alap javára esik, mindazonáltal a Nemzeti Alap számára ettől függetlenül folytatni kell a gyűjtéseket. Ebből az következik, hogy a Keren Hajjeszód és a Zsidó Nemzeti Alap között a propaganda és gyűjtési munka feltétlenül egyesíttessék. Ami végeredményében az összes erőnek a Keren Hajjeszódért való felhasználását jelenti.

A Nemzetközi Cionista Nőszervezet a palesztinai növevelés és szociális jólét körül tervezetet dolgozott ki. A tervezet szerint az asszonyok különösen ékszerekkel járulnak hozzá a gyűjtőmunkához. Egy ékszer alap létesíttetnék, amelynek hovatfordítása iránt az irányelv az, hogy a tiszta jövedelem harmad-része speciálisan női jellegű ujjáépítési munkára, a többi a Keren Hajjeszód keretében használtatnék föl. Az alapot a Nemzetközi Cionista Nőszervezet kezelné, de a Keren Hajjeszód különböző propagandisztikus eszközökkel támogatná azt.

Ruszinszko ügye a népjogi kongresszus előtt

Genf, szeptember 9. (R. T. I.) A népjogi kongresszuson tegnap Ruszinszko kérdését tárgyalták, Dvorcsák, Rakovszki, Christian felszólalása után az általuk javasolt határozatot fogadták el. Ezután a Szerbia és Görögország uraima alatt élő macedónok ügyével foglalkoztak.

A szövetségesek csapatokat küldenek Nyugatmagyarországra

A magyar csapatok harminc kilométernyire állanak Bécstől — Magyarországnak nem akar lemondani Sopronról — Csapatokat koncentrálnak Szombathelyen

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bécs, szept. 9. A magyar kormány válasza a szövetségesek demarsára még nem ment el Budapestről: a magyar kormány elhatározásait azonban máris megmutatják a nyugatmagyarországi események. A magyar kormány kétszínű politikát folytat, kifelé lojálisnak mutatja magát, befelé azonban erőszakos elszántsággal szegül szembe a békeszerződés követeléseinek. Akkor, amidőn az antant demarsa Nyugatmagyarország sürgős kiűrését követeli, a magyar kormány próklamációt intéz Nyugatmagyarország lakosságához, amelyet arra szólít fel, hogy

legyen hű az országához és a hazához.

Sopronban és a környező községekben kiragasztották a kormányok ezt a felhívását, sőt az A. zóna olyan helyeiben is, amelyeket már osztrák csendőrség tart megszállva. Ez a próklamáció leplezetlenül tárja fel a magyar kormány szándékait.

A magyar kormány ma délután minisztertanácsot tartott, amelyen az antant jegyzékével foglalkoztak. Ezen a minisztertanácson ismét felmerült az a gondolat, hogy Magyarországnak közvetlenül Ausztriával kell tárgyalnia a nyugatmagyarországi kérdésben. A magyar kormány tehát újból előterjesztést tett az osztrák kormányról, amelyet arra kér, hogy

Ausztria mondjon le Sopronról.

Az osztrák kormány válaszában bejelentette, hogy Nyugatmagyarország kérdésében többé nem hajlandó Magyarországgal tárgyalni és a döntést a népszövetségre bizza. Schöber osztrák kancellár az antant magatartásával és az új magyar kísérletekkel kapcsolatban nyilatkozott a bécsi sajtó képviselőinek. A kancellár nyilatkozatában az antant ellen fordult, amely erélytelen Magyarországgal szemben és nem használt kényszerítő rendszabályokat. Ausztria az antant biztatására vonult be Nyugatmagyarországba, az antantnak ezért kötelessége Ausztriát megvédeni és jogait biztosítani.

Nyugatmagyarországon egyébként teljes a felfordulás.

Az irreguláris magyar csapatok folytatják támadásukat a megszálló osztrák csendőrség ellen.

Bécében nagy a pánik, mert elterjedt a híre, hogy a magyar csapatok állítólag harminc kilométernyire állanak Bécstől. Számolnak azzal, hogy a felelőtlenek meg fogják kísérteni Bécs fele az előrenyomulást. Az osztrák kormány sürgős intézkedéseket tesz a határ és a főváros védelmére. Bécsi antant-körökben a hírek nyomán az a vélemény alakult ki, hogy a szövetségeseknek csapatokat kell küldeniük Nyugatmagyarországra. Parisi távirat szerint

a szövetséges kormányok már elhatározták Nyugatmagyarország pacifizálását.

Szombathelyen a magyar kormány csapatokat koncentrált. A csapatok kitűnően fel vannak szerelve, van gépfegyverük és ágyujuk. Szombathelyen állítólag Károly király érkezését várják.

A nagykövetség tanácsa állítólag jegyzéket intézett a belgrádi kormányhoz, amelyben barátságos hangon értesíti, hogy Nyugatmagyarország ügye az antant és Magyarország ügye és arra kéri a jugoszláv kormányt, hogy ebben a kérdésben

feltétlenül semleges maradjon.

Ha ez a hír megfelel a valóságnak, az antant a kisanant esetleges akciója elé akar vágni. A kisanant körében pedig nagy nyugtalansággal nézik a magyar kormány magatartását. Különösen Csehszlovákiát idegesítik a nyugatmagyarországi események. Csehország idegesítése indokolt, mert Szlovénkóban heves magyar propaganda folyik. Az éjjel például

Pozsonyban magyarul plakatokat ragasztottak ki

a következő szöveggel: Szeptember 25-én mindnyájan legyetek készen!

Magyarország most kéri felvételét a népszövetségbe. A népszövetség tagjai között egyhangulag az a felfogás alakult ki, hogy Magyarország felvételének kérdését addig nem tűzik napirendre, míg a nyugatmagyarországi kérdést meg nem oldották. Ma érkezett Gentbe a magyar küldöttség Tóth Bela követségi tanácsos vezetésével. Magyarország felvétele mellett egyedül Svájc foglalt állást.

A nyugatmagyarországi események akcióra biztatják az osztrák monarchista köröket. Ezek a körök Magyarország fegyveres ellentállásához nagy reményeket fűznek.

Az ideli gyümölcsstermés értékesítése

Az erdélyi gyümölcsstermők kiállítására Hosszu üzletvezetőnél — Lesz elegendő vagon — A cukorgyártás fokozása

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A gyümölcsszezon beálltával Erdély termelő és kereskedő körei aggodalommal találgatták, mi lesz az ideai szép gyümölcsstermésével a jelenlegi szállítási viszonyok mellett. Közös érdekeik megvédésére, az Erdélyi és Bánáti Gyümölcsstermők és Kereskedők Szövetségébe tömörültek. A szövetség a minap egyben kiállításra ismételt Hosszu Juon CFR. üzletvezetőnél. A deputáció vezetője, dr. Gherman Laurian, aki egyszerre mind a szövetség elnöke, előadta a vasúti teherszállítás körül jelentkező anomáliákat és kérte azoknak gyors megszüntetését. A gazdag gyümölcsstermés belföldi szállításának és külföldre való kivitelének biztosítására a kiállítás arra kérte az üzletvezetőt, hogy a szükséges vagonokat azonnal utaltassa ki, a vegyesvonatokhoz több gyümölcsszállító kocsi csatoljanak és főleg arra terjedjen ki az üzletvezetés, figyelme, hogy a megrakott kocsik, szokás szerint, ne veszteljenek napokig a különböző vasúti állomásokon, mert a gyümölcs romlandó áru.

Hosszu üzletvezető válaszában kilátásba helyezte a bajok orvoslását és megígérte, hogy úgy a szövetségnek, mint magánosoknak kellő számú vagon fog rendelkezésére bocsátani. Intézkedni fog a rakományok gyors és zavartalan elszállításáról. Felhívta a kiállítás figyelmét a közlekedésügyi minisztérium ama rendelkezésére, hogy kivétel céljából csakis eredeti CFR. kocsikat szabad használni. Aki tehát vagonkiutalásért folyamodna, kérvényükben tüntessék fel, hogy a kocsikat belföldi szállításra, vagy pedig exportra akarják-e felhasználni.

Hosszu üzletvezető tegnap délután a vagonkiutaló bizottság elé terjesztette a gyümölcsstermők szövetség kívánságait. A bizottság elvben hozzájárult Hosszu tervéhez, melynek megvalósítását már meg is kezdte több vagonkérés azonnali elintézésével.

A bizottság azonkívül a cukorstermelés fokozásával kapcsolatban foglalkozott az iparfelügyelőség átiratával, amelyben kétezer teherszállító kocsi kiutalását kéri és pedig ezeröttszázat a nyers cukorrépa, ötszázat a maláta szállítására. Ezzel a nyersanyaggal a marosvásárhelyi és környékbeli gyárakat akarják ellátni, hogy a csehszlovák cukor megdrágulását ellensúlyozzák. A cukorgyártáshoz szükséges nyersanyag szállítását két hónapon belül befejezik. Végül azt mondta ki a bizottság, hogyha az üzletvezetőségek legutóbbi konferenciáján történt felosztás alapján Kolozsvár megkapja a részére kiutalt hatezer vagon, a bizottság minden nélkülözhető teherszállítást a gyümölcsszállításnak fogja rendelkezésére bocsátani.

Zsidók! gondoskodjatok a Kaddis-tókról! Adakozzatok a Tarbutra!

Dr. Költő Gábor kihallgatása

A kémkedési per tárgyalásának ötödik napja

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az előző napok izgalmas jelenetei következőben a kémkedési per szombati tárgyalása iránt olyan nagyfokú volt az érdeklődés, hogy a terem már a tárgyalás megkezdése előtt zsúfolásig megtelt hallgatósággal. A kinrekedt közönség életveszélyesen tolong a folyosón és a lépcsőkön. Az őrség a terem előtt lévő helyiséget kiüríti és senkit sem enged be.

Negyed tizkor vonul be a hadbírószék. Az elnök Szücs János, római katolikus lelkész szőlője. Szücs fekete reverendában jelenik meg a bíróság előtt. Erős, de higgadt hangon, határozottan védekezik. Az elnök: Ismeretese egész tevékenységét.

Szücs: Hét hónapja a legnagyobb fáradsággal sem tudok semmilyen kapcsolatot felfedezni, amely a vádlottak bármelyikéhez fűzne.

Az elnök: A bevezetést köszönöm, térjen a tárgyra.

Szücs: A vádlottakat itt a fogság alatt ismerem meg. Soha kémeket, vagy másokat, akik az állam épsége ellen törtek, nem fogadtam és nem érintkeztem velük.

Szabó Szerafin egyetlen egyszer volt nálam.

Az elnök: Nem igaz.

Szücs: Bocsánatot kérek, igaz, 1920. óta betegeskedem, ezért hozzám jártak a környékbeli papok kisegíteni. Péter Szerafin is így került hozzám, Lészárba.

Az elnök: Találtak önnél valamit a házkutatás alkalmával?

Szücs elmondja, hogy az első házkutatás alkalmával nem találtak semmit. Ot letartóztatták, de később szabadon engedték. Ekkor megtudta növekedését, hogy a második házkutatáskor valami vasutas mozgósítási parancsot találtak nála. Ő ezt csak a vizsgálat alatt látta.

Az elnök: Előzőleg azt vallotta, hogy ezt Péter Szerafin hagyta önnél.

Szücs: Dehogyan mondiam. Épen ezért nem akartam a jegyzőkönyvet aláírni. Megfenyegettek 15 évi kényszermunkával és bár nem bántottak, ítélet napig még sem akartam farkasszemmel nézni a vizsgálatot vezető Arama kapitánnyal, hát aláírtam. De hangsúlyozom, hogy épen ez volt közöttünk az egyetlen ütközőpont.

Az elnök: Milyen viszonyban volt Pogán román főhadnaggyal?

Szücs: Egy délután magánfogattal beállítottam hozzá. Nagyon fáradt volt, pihenni akart. Ki ne adott volna szállást egy fáradt román tisztnek? Később levelet kaptam tőle, hogy nálam hagyott holmiját őrizzem meg. Ez volt minden.

Ezután felolvassanak néhány „nem, nem, soha” levelezőlapot, amelyekről Szücs kijelenti, hogy még a Károlyi-rezsim alatt jutottak hozzá, anélkül, hogy kérte volna.

Az elnök: Ön egy izben érintkezésbe lépett a zajtai tanítóval.

Szücs: Igen. Egy anyakönyvi kivonatra volt szükségem és mert engem nem engedtek át a határon, egy szabályszerű határátlépési igazolvánnyal ellátott gyereket küldtem át, aki azt nekem elhozta. Főként a szükségem volt rá, hát megtettem.

Székely András kihallgatása következik ezután. Székely: Vargákéknál ismerkedtem meg Hannig Gézával és Morvay Pállal. Hannig kért, sőt könyörgött, hogy adjak neki katonai adatokat, hát

adtam neki valamit a szatmári helyőrségről.

Azt mondta, ha nem visz semmit, megbüntetik.

Az elnök: Ön felesküdt magyar kémnek?

Székely: Morvay egy alkalommal revolverrel kényszerített, hogy egy esküminát aláírjak.

Felolvassák az esküminát, amely így szól: „A magyarok Istenére esküszöm, hogy a megszállott területek visszaszerzésére vonatkozó tervek soha senkinek el nem árulom és magam a magyar nemzeti hadsereg parancsainak átvettem. Isten engem úgy segíjen.”

Az elnök: Ezt aláírta?

Székely: Morvay konyakot hozott és ivás közben kifejtette, hogy minden megszállott területen lévő magyarnak kötelessége Magyarország részére dolgozni.

Az elnök: Ha revolverrel fenyegette meg magát, miért nem jelentette fel. Hiszen, mint ön mondja, detektívekkel jó barátságban volt.

Székely: Nem jelentettem fel, mert Budapesten a Ludovika-akadémián egy kérvényem fektet, amelyben felvételemet kértem. Reméltem, hogy elfintézi.

Az elnök: Elmondta ön Hannignak, hogy a román sziguranca hirszerző szolgálatába szegődött? Székely: Elmondiam, mert szükségem volt rá. Csak azt tudtam, hogy ő is hirszerző, de hogy kinek, azt nem tudtam.

Az elnök: Különös, hogy maga Magyarországnak és Romániának is kamkedett. Székely kijelenti, hogy megélhetési nehézségek kényszerítették rá.

Bartha Sándor dési vasuti hivatalnok a következő vádolt. Elmondja, hogy egy alkalommal a dési vasuti pénztárnál megjelent Hannig, jegyet kért és azt mondta, hogy Debrecenből jön. Mert a hátyám ott volt, — mondja a vádolt — behívtam, hogy érdeklődjem felőle. Jelszót nem mondott. Különben Hannig is azt vallja, hogy a jelszavak értelmét ő magyarázta meg nekem. Világos, hogy én azelőtt nem tusoltam a jelszavakról.

Hannig: Barthanak tudni kellett a jelszóról, hiszen

azzal küldtek engem hozzá.

Az igaz, hogy a jelszavakat én magyaráztam meg neki.

Az elnök: Milyen információkat adott ön Hannignak?

Bartha: Hannig kérésére néhány információval szolgáltam neki, amelyekről ő kijelentette, hogy nem érdeklik. Következő reggel meg is felelgette ezt: Dásre 15 vagon lőszer érkezett, a katonai kiképzés felületes, a katonák sátorlaphból készült ruhákat kaptak.

Az elnök: Kivel volt még összeköttetése?

Bartha: Február 11-én Hannig egy urat mutatott be nekem Szilágyi honvéhadnagy néven, aki később Szatmáron román csendőrmesteri uniformisban mint tolmács szerepelt kihallgatásomnál.

Az elnök ezután felolvastat egy parancsot, amely Szekeres névre szól s azt az utasítást tartalmazza, hogy érdeklődjék Barthától, hogy a dornai vasutvonal rendben van-e. Az elnök kérdésére Bartha kijelenti, hogy soha sem ismerte Szekereset.

Az elnök ezután szünetet rendel el.

Szünet után az elnök

ur. Költő Gábert szólítja.

A jól ismert név hallatára az egész terem megmozdult. Költő dr. sötét ruhában, sárga cipőben, nyugodtan áll meg a bíróság előtt.

Az elnök: Doktor ön és milyen doktorátusa van?

Költő: Igen, jogi doktor vagyok.

Az elnök: Mondjon ei kérdések nélkül mindent, amit ügyéről tud.

Költő: Nem követtem el semmi törvénybe-ütköző cselekedet, nincsen mondanivalóm.

Az elnök: Ismeri Tamás Andort és mit adott át neki?

Költő: Tamást nem ismerem, neki semmit át nem adtam.

Az elnök (Tamáshoz): Mi a megjegyezni valója?

Tamás: Semmi. Ezt az urat nem ismerem, nem kaptam tőle semmit.

Az ügyész felolvassa három sifírozott táviratot amelyeknek kuicsát nem tudják.

Az elnök: Ezeket Költőnél találták meg?

Tamás: Nem, azokat nálam találták. Egy előttem ismeretlen embertől kaptam az unitarius kollégiumban „felámadunk” jelszó alatt, hogy adjam át Király Aladar utján Siménfalvy alezredesnek Budapesten. Amint már többször mondtam, az előttem álló ur nem azonos azzal, akitől én a táviratokat kaptam.

Az ügyész felolvassa Tamás egy vallomását amelyben elismeri, hogy beszélt dr. Költővel és megbízást hozott számára.

Tamás: Akkor hazudtam, presszió alatt állottam, mert bántalmaztak.

Felolvassanak egy levelet, amelyben egy Duczi nevű egyénről van szó.

akinek megbízása volt egy

ekrazitraktárra vonatkozólag.

Az elnök: Ki az a Duczi?

Tamás: Magyarul minden kővér embert Duczinak neveznek. Erről különben nem tudok semmit.

Az ügyész felolvassa dr. Fogarassy levelét, amelyet dr. Költőhöz írt. A levelet Fogarassy Budapestről írta és az van benne, hogy „Nyugatmagyarék nem gondolnak arra, hogy céget változtassanak”, mert a Timok-vidékiek nem üritik ki Baranyát. Nehány név a levélben csak kezdőbetűvel van jelölve.

Dr. Költő: A levél egyrészt magam sem értettem. Fogarassy ismertem, levelét nagykapuskódesnek tartom. Amú irt, az ujságokból is megtudhattam volna.

Az elnök: Cenzurázva volt a levél?

Költő: Nem tudom, a levél a feleségem címére jött, ha jól emlékszem postán Nagyváradról. Hogyan került oda, nem tudom.

Az elnök (Költőhöz): Hogyan látogatta önt meg az a két férfi és egy hölgy?

Költő: Egyszer valóban felkeresett engem az irodámban egy férfi és egy festettarcu nő: Azt kérdezték, nem küldök valamit Budapestre? Azt feleltem, hogy ha küldeni akarok, majd postán fogok küldeni. A nevüket nem tudom, nem is kérdeztem.

Az elnök: Hogyan találkozott Földvárival?

Költő: Földvárira nem emlékszem. Egy alkalommal egy barna fiatalember keresett fel az unitarius kollégiumban levő irodámban.

Előzetes sügöri valami debreceni küldetéséről és kar tonai szervezkedéséről.

Kiutasítottam, mert az volt a beayomásom, hogy agent provokatör.

Az elnök (Fehérvárihoz): Maga ismeri dr. Költöt?

Fehérvári: Hogyne. Fentjártam nála, előadtam, hogy katonai adatokat gyűjtök a debreceni hirszerzői osztály részére. Költő ur kijelentette, hogy csak politikai ügyekkel foglalkozik, menjek el Sándor házához. Egyik hivatalnokát kísérelől adta mellém.

Elnök: Költő ur, most sem emlékszik rá?

Költő: Nem. Amit mond, csupa hazugság. Ha csak egyszer is láttam volna, jellegzetes zsidó arcáról biztosan felismerném. Kérdezzék ki az iroda egész személyzetét.

Az elnök (Fehérvárihoz): A kísérelől mondon közlelbb!

Fehérvári: Ott ült az ajtótol jobbra, az első asztalnál.

Védő: Hány éves volt az az ur?

Fehérvári: Ugy 40-50 éves. Tíz közül is felismerném.

Védő: Hogy nézett ki?

Fehérvári: Ha Költő dr. az én jellegzetes zsidó arcomra nem emlékszik, hogyan emlékeztem én a kísérelőre, aki nem volt jellegzetesen zsidó? Különben azt hiszem, hogy borotvált álla és fekete bajusza volt.

Védő: Elnök ur, felhívom a figyelmét erre a szabadon járó vádlottra. Folyton ellentmondásokba keveredik. Ettől eltekintve attól sem riad vissza, hogy tárgyaláson kívül a védőket megfenyegesse. Kérem járjanak el vele szemben.

Az elnök: Adja be panaszát írásban. Biztosítom, ha erről értesít engem ügyvéd ur,

már a legszigorúbban intézkedtem volna.

Az elnök (Költőhöz): Winkle vasutással érintkezett?

Költő: Karácsony táján Budapesten tartózkodó nővéremtol egy Winkle nevű vasutas egy csomagot hozott, amelyben ruhaneműek voltak a gyerekek részére.

Az ügyész (egy levelet mutat): Az egyik ruhadarabba ez a levél volt belevarrva. Raísmar?

Költő (megnézi): Ez nem volt benne. Az egyik szveter ujjára gombostűvel egy kis cédula volt tűzve, de az egészen lényegtelen kísérelő írás volt.

Az elnök: Mi volt az ön foglalkozása azelőtt?

Költő: Királyi ítéltáblai bíró.

Az elnök: Köszönöm.

Költő meghajol és a helyére megy. A védők kérésére még

Ugray Sándor alezredes

is kihallgatják.

Az elnök: Mondja el, hogy mit tud.

Ugray: Nem tudok semmit. A vádról csak letartóztatásom után szereztem tudomást. Tamást nem ismerem.

Tamás: Én is csak a fogházból ismerem Ugrayt.

Az elnök: Ugray, volt ön a Ferenc-rendi zárdában?

Ugray: Soha. Fogarassyt sem ismerem. Felolvassák Tamás egyik nyilatkozatát, amelyet Tamás most nem tart fenn. Az elnök erős szemrehányásokat tesz Tamásnak.

Tamás: Kérem, elnök ur, én nem mondom, hogy ártatlan vagyok, de ne tessék úgy feltüntetni, mintha én a mártírt akarám játszani.

Az elnök (Ugrayhoz): Maga azt üzenje Budapestre, hogy Kubay ezredes léptessék elő.

Ugray: Ezt én nem tettem, erre nem is lehetek hivatott.

Az elnök: Kubay mikor szökött meg?

Ügyész: Kubay itt van a vádlottak között, de szabaddában van.

Az elnök: Ugray, ön a román államtól kapja a nyugdíját?

Ugray: Igen.

Az elnök ezután a tárgyalást déli egy óraker hétfő reggel 9 óráig elhalasztotta.

HIREK

Az UJ KELET (előfoglalás):

Szorkosztóság	877
Kiadóhivatal	844
Zs. N. Sz.	558

Amiről nem beszélnek

Száz ember beszél a karlsbadi kongresszuson. Ha minden szöböl téglát lehetne égetni, büszkén mondhatná a gálut-zsidóság: a Palesztina-problémát megoldottuk. De az emberek nem téglát vernek ki a szájukból, csak kritikát és ötletet és abból, ha még olyan jó is, országot még senkise épített. A praktikus munka szempontjából mindazonáltal az is haszonnal jár, ha az emberek jól kibeszélhetik magukat. Mint minden áradat, a szöböl is sokféle anyagot sodor magával, amiből a partonlakók építeni tudnak. A kritika és ötlet özőnéből mégis csak ki fog bontakozni valami, talán az a munkaprogram épen, amelyet régen vár a zsidóság.

Ebben a tekintetben nincsenek aggályaink. Ahol annyi világos elme keresi a cél felé vezető utakat, ott még a szöböl is válhatik cselekedet. Van azonban valami, ami meggondoltat. Az, hogy a kongresszus a problémának csak az egyik felével foglalkozik, a másik fele még csak szóba se került.

Két tényező oldhatja meg a Palesztina-problémát. A zsidóságnak az a része, amely Palesztinába megy és megkezdé ott az országépítést és az a rész, amely ittmarad és irányítja az aliah-t. Mind a kettőnek egyformán fontos a szerepe, mert ahogy lehetséges, hogy a letelepülők rossz vezetés mellett rossz munkát végeznek Palesztinában, ép annyira lehetséges, hogy az ittmaradók is a kivándorlás problémáját rosszul oldják meg, ha az irányítás helytelen. A kongresszuson mégis inkább csak azt a kérdést feszegetik: mit kell csinálni Palesztinában, holott azt is tudni kellene, hogy mit csináljunk a gálut-zsidóval?

Végző fokon a gálut-zsidó fogja eldönteni a zsidó nép jövőjét. Ami fontos és döntő erejű, az nem a zsidó nép politikája, hanem a pszichológija inkább. A kérdés látszólag a nép energiája és áldozatkészsége körül forog, alapjában azonban a nép pszichéje rejti magában a megoldás feltételeit. Világosan: az ország-szerzés grandiózus munkája grandiózus kvalitásokat követel a néptől. A gálut-zsidó nem bírja ezeket a kvalitásokat, vagy csak keveset bír belőlük. Az hát a kérdés: ki lehet e bontani a lelkéből olyan pszichét, amely a feladatok teljesítésére alkalmasabb, mint a mai lelkiállapota?

Kétségtelen, hogy szisztematikus neveléssel meg lehet változtatni a gálut-zsidót. De csak nevelőmunkával, köösönleges agidővel nem lehet. A politikai probléma magházában a kultur-probléma magja rejti. Nem a palesztinai zsidó kulturája várja a megtermékenyülést, hanem a gálut-zsidó. A gálut-zsidót kell belenevelni egy új zsidó kulturába, mert ennek a kulturának a terjedelme és a kerete és a gálut-zsidónak abban való elhelyezkedése haldórozza majd meg a Palesztina-munka keretét és terjedelmét. Neveljétek zsidókat, akik zset tudják szedni a kultura összefonódó ágait és meg tudják látni azt, ami zsidó hajlás, neveljétek zsidókat, akik nem kélekednek a sajtáságon nemzeti zsidó kulturában, hanem tudják, hogy van ilyen kultura és érdemes lelkesedni érte, neveljétek zsidó írőkat, művészeket és tudókat, akik nem birkolják a zsidó néphez való hozzátartozásukat és akkor más ember lesz a gálut-zsidóból, erősebb, büszkébb és öntudatosabb. A lélen rajongókból aktív ember válik, a műve-hajszókból olyan, aki kötelességet teljesít, az áldozatkészségét figyeltató zsidóból olyan zsidó lesz, aki tudni fogja, hogy nem áldozatot hoz, de adót fizet és azt önmagáért fizeti.

A gálut iskoláiban, zsidó intézményeiben, irodalmában, művészetében és tudományában kell megalapozni a jövő Palesztinát. Arról kellene hát beszélni: mit csináljunk a gálut-zsidókkal? Erről miért nem beszélnek? u. p.

Kongresszusi bizottságok összeállítása. Kálsbadból jelentik: Az állandó bizottság mostanában terjesztette be a különböző bizottságok összeállítására vonatkozó javaslatát: E szerint a következő bizottságok fognak működni: Politikai bizottság (54 tag), szervező bizottság (45 tag), Palesztina-bizottság (180 tag) és a pénzügyi bizottság 120 taggal. A Palesztina-bizottság két albizottságra oszlik: egy bevándorló és egy iskola-albizottságra. A pénzügyi bizottság a pénzügyi intézetek és a Keren-Hajjeszód albizottságából áll. Javasolják továbbá egy számviteli bizottság összeállítását is.

Zsidó írók Berlinben. Berlinből jelentik: A híres jiddis kritikus, Baal Machsovesz és David Bergelson jiddis író Berlinbe érkezett. Baal Machsovesz valószínűleg letelepedik és innen fogja küldeni cikkeit a jiddis lapoknak és itteni zsidó kiadókkal adhatja ki műveit.

A román-országi kereskedelmi tárgyalás. Bukarestből jelentik: A román delegáció, amely kereskedelmi szerződés megkötése céljából a napokban indul Bécsbe, a következő összeállítású lesz: Elnök Deleanu iparügyi államtitkár, a bizottsági tagok pedig Cristodorescu iparügyi minisztériumi igazgató, Boscescu a pénzügyminisztérium vámosztályának igazgatója és Tanahoiu közlekedésügyi minisztériumi igazgató lesznek.

Az Ipari Kamara akeleje az adóbevallás határidőjének meghosszabbításáért. A kolozsvári iparkamara a Munkaadók Szövetségével együttesen előterjesztést tesz a bukaresti pénzügyminisztériumhoz, hogy a vagyon, jövedelem és hadinyereségadóra vonatkozó bevallás határidőjét november elsőjéig hosszabbítsa meg. Kérését azzal indokolja, hogy az adóhivatalok sem ismerik a vallomási iver közzé az eljárást, amely teljesen új adórendszert vezet be, a végrehajtási utasítás pedig még nem érkezett meg, úgy hogy a közhözleg teljesen tájékozatlan. Az előterjesztést egy bizottság fogja Bukarestbe vinni.

Francesca Bertini meghalt. Párisból jelentik: Francesca Bertini, a világ hírnő mozisínésznő meghalt.

Pierpont Morgan Berlinben. Berlinből írják: Morgan Pierpont a newyorki világbank elnöke öt napon át inkognitóban Berlinben tartózkodott. Morgan titkára kíséretében érkezett Berlinbe. Miller alnév alatt 1 hétig a szállodában. Berlini tartózkodása elől különböző hírek keltek szárnyra. Legvalószínűbb az, hogy a Stinnes csoporttal tárgyal a gyűlésen lebonyolítása céljából. Amint hírlik, Morgan Bécsbe és Prágába is készül.

Az utolsó zsidó hadifoglyok elszállítása. Vladivostokból jelentik: A zsidó nemzetiségű hadifoglyok utolsó csoportját most küldték el Sziberia felé. A 233 személyből álló hadifogly-transzportot a Joint faradozása következtében sikerült elhozni Vladivostokból. A költségek 31 000 dollárt tettek ki. Ezt az összeget Amerika különböző zsidó segélyegyesületei bocsátották a Joint rendelkezésére.

Házasság. Friedrich Zelmuska és Schwartz Árpád Cuj jegyesek. (Mindem külön értesítés helyett.)

Léni Rózsika Szászváros és Schwartz Samu Cluj jegyesek. (Mindem külön értesítés helyett.)

Hány újságja van Csehszlovákiának? A most megjelent hivatalos kimutatás szerint a csehszlovákiaság (a külföldiekkel együtt) 1684 cseh és szlovák lapjuk van. A köztársaságban megjelenik 1521, Amerikában 138, Alsóausztriában (főleg Bécsben) 10, Sziberiaiban 9. A köztársaságban 589 német, 96 magyar, 8 orosz és 14 ruszin újság jelenik meg. Bratislavában 77 lap jelenik meg (köztük 25 szlovák), Kassán 17 (3 szlovák), Rózsahegyben 14 (13 szlovák), Nyúrában 14 (2 szlovák), Komáromban 13 (1 szlovák), Eperjesen 11 (3 szlovák). Turóczenmártonban és Besztercebányán 8-8 szlovák újság.

A Marmorosch Bank csatló. Bukarestből közlik: Lovainban (Beszarabia) mint már jelentettük, a Marmorosch Bank cég kárára nagyszabású gabonacsalás történt, amelyet két raktárnok követett el, összejátszva a kereskedőkkel. A cégnek hárommillió kárt okoztak. Husz ottani tekintélyes gabonakereskedő le tartóztattak. További letartóztatások várhatók.

Csehszlovákiában tiszokat szednek. A nyugatmagyarországi eseményekkel és Horthyék Felsőmagyarországon tervezett puccsával kapcsolatban Kassán letartóztatták dr. Gargely Mihály ügyvédet, dr. Füredi Miklós orvost, dr. Faragó Béla ügyvédet, Vörös Fülöp Domokosrendi perjelt, továbbá Körömpán két tekintélyes polgári és Bártán több furdóvendéget. A letartóztatottakat hír szerint mint tiszokat tartják vissza esetleges zavargások esetére.

Az amerikai zsidók éhező testvéreikért. Newyorkból jelentik: Háromszáhetvennégy zsidó jeléti szervezet 79 képviselője nemrégiben konferenciát tartott, amelyen Szovjetországban élő és éhínséggel küzdő zsidó testvéreik felegyeléséről tanácskoztak. Hosszú és helyenként heves vita után a konferencia elhatározta, hogy az Egyesült Államok egész zsidóságát megszósítani fogják a jeléti akció érdekében. Minden zsidót felszólítanak, hogy egy napi munkabérlőket, vagy jövedelmét áldozza az éhező testvérek javára. A segélyakció a People Relief Comitee vezetői megalkotották a száztalag bizottságot, amely a konferencia határozatát végre fogja hajtani. Bostonban, Baltimoreban és más nagy városban a zsidó hitközségek kezdeményezésére időleges segélyakciókat indítottak és máris jelentékeny összeg gyűlt össze az Oroszországban szülő zsidó testvérek javára.

Mészárosok gyűlése. Kolozsvár husiparosai szeptember 16-án gyűlést tartanak az Ipari Gyűlésben. A gyűlésen az aktuális ügyekkel, különösen a marhahús árával, a felépítendő vágóhidról fognak foglalkozni.

Kentucky asszonyai hadat üzentek a „munsajn” nak. Az „Amerikai Bányászlap”-ban olvassuk: Kentuckyban a Cumberland hegyek asszonyai adáz harcot hirdettek a munsajin, a szeszűzés ellen. Eddig hat titkos szeszűzűdét lepleztek le és kobozták el a nők, akiket még a halálos fenyegetések sem tudtak feltartóztatni. A munsajnerok ki jelentették, hogy nem lesznek tekintettel a gyengébb nemre és ha beleavatkoznak ügyükbe, akkor agyonlőnek mindenkit, akár szőnyában jár, akár nem. A hat szeszűzűdét a szeszűzűzők feleségi sugták be a nőknek, akik megjelentek a helyszínen és amit nem tudtak azonnal elpusztítani, azt magukkal vitték. Az asszonyok szeszellenes háborúját egy vallásos misszió irányítja.

Dr. Raduayné Fényes Janka a hó 20-án kezd meg két hónapra terjedő tánc) kurzusát a református Kollégium (Farkas-utca) tornatermében. Beiratkozni lehet Bernáth téri spiróraházában.

A szefárdoknak sikerült keresztülvinni, hogy az ortodox hitközséggel szemben fennálló gabellafizetési kötelezettségük ideiglenesen felfüggesztessék. Ezen intézkedéssel az ortodox hitközség anyagi alapja teljesen megrendül és kétséssé vált, hogy módjában lesz-e a százezerket igénylő oktatási és egyéb közéleti intézményeit tovább fenntartani. Bünt követ el hitközségével szemben mindenki, aki máshol, mint az ortodox hitközségi mérszázékekben fedezi husszükségletét. Az ortodox hitközség fenntartása alatt a következő mérszázékek állanak: Hitközségi huscsarnok, Timár utca 1. sz., Berkovics Bernát Minorita-u. 2. sz., Mihály Adolf Széchenyi tér 14. sz., Róth Adolf Strada Regela Ferdinand 64. sz., Winkler Mór és Tsa Széchenyi-tér 39. sz., Schwartz Izsák Galamb-utca 10. sz., Fried Fülöp Calea Victoriei 2. sz. Ugy hírlik, hogy a hitközség mindazokat, akik a szefárd mérszázékekben fedezik husszükségletüket, a hitközségi intézmények (iskolák, stb.) igénybevitelétől el fogják tiltani.

A legjobb rum, essencia 65 lej, más essenciák 75 lej különként árban kaphatók Grück Henrik gyárában Oradea Mare (Nagyvárad) a Calea Vict. (vált Kolozsvári-utca) 74. szám.

Tagja-e már Ön a Tarbutnak?

Jugoszláv javaslat a jugoszláv-albán határok kiigazítására

Belgrád, szept. 9. (Damian.) A jugoszláv kormány elhatározta, hogy a szövetségesekhez jegyzéket intéz a jugoszláv-albán határok kiigazítására. Jugoszlávia a határok megállapítására a következő tervet ajánlja: A nyugati határ a Drina folyása mellett az Obrida tóig és a Debar elágazásig terjedjen. Ezután a határ a Pojna mellett húzódik tovább, de úgy, hogy a Pojna jobb partja még szerb birtok legyen. A jegyzék kijelenti, hogy amennyiben a válasz elutasító lesz, a megjelölt területeket szerb-horvát és szlovén csapatok fogják megszállani.

A marokkói felkelők kapitulálás előtt

Madrid, szept. 9. (R. T. I.) A felkelők ellen indított offenzíva teljes sikerrel járt. A spanyol csapatok döntő győzelmet arattak a marokkói lazadókon, akik kénytelenek lesznek kapitulálni.

1107. ZSÁK ÉS PONYVA

mindennemű célokra — kölcsönbe is — kapható: **ALBALA IZSÓ TEMESVÁR,** P. Traian 2. Sürgönycim Albala, Timișoara-Fabrik.

A Téra előtt emlékezzetek meg a Tarbutról. A Tarbut a mi mozgalmunk gerince, mert az új jövőt készíti elő

SPORT

A mai bajnoki mérkőzések. A Haggibbor felállítására a következő összeállításban fog résztvenni a mérkőzésben: Sugár, — Vesel, Lazarovics, — Jakobi, Braun, Nőe, — Farkas I., Pollák, Farkas H., Weisz, Nyul. Amennyiben Lazarovics nem gyógyulna meg, úgy az ifjusági Weisz fog helyette játszani.

A KAC felállítására ez lesz: Szatmári, — dr. Velsér, Kovács, — dr. Násza, dr. Hirsch, Barabás, — Ehrlich, Raduch, Schulez, Cégka, Somlyai.

Lengyel bíró szombaton délelőtt Aradról megérkezett. Lengyel bíráskodása garancia arra, hogy a mérkőzés minden incidens nélkül fog lefolyni. A mérkőzés 5 órakor kezdődik.

Előzőleg a CFR első csapata fog bajnoki mérkőzést játszani a Marosvásárhelyi SE csapatáról. Ez a meccs is nívósnak és érdekesnek ígérkezik.

KOZGAZDASAG

Mégis rekvirálnak a CFR részére talpfát. Bukarestből táviratozzák: A minisztertanács felhatalmazta a hadügyminisztert, hogy a CFR talpfát-szükségletének biztosítására az országban felraktározott tölgyfából készült talpfát 50 százalékát, a bükkfát pedig 40 százalékát elrekvirálhassa. A rekvirálási ár a legutóbbi versenytárgyalásokon ajánlott legalacsonyabb ár lesz. A talpfát kivül a lefektetéshez szükséges faanyag is elrekvirálható.

Valuta behozatali engedély. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium rendelkezése szerint, osztrák, magyar, cseh és orosz valutát csak a valutabizottság engedélyével lehet behozni.

A német vasgyárosok tartják az árakat. Essenből jelentik: A német acélgyárosok szövetségének itt megtartott ülésén a részvétel megállapították, hogy a piac jelenlegi feszültsége csak átmeneti természetű és kimondták, hogy a vasművek csakis a jelenleg érvényben levő alapárakon kötnék üzleteket. A nyersvasgyárosok értekezlete pedig kimondta, hogy a jelenlegi árakat az év október végéig érvényben tartják.

Kedvező vetéseredmény Franciaországban. Párisból közlik: A minisztertanács legutóbbi ülésén a földművelésügyi miniszter bejelentette, hogy az aratás eredménye 87 millió métermázsra, beleértve Elzász-Lotharingiából 2 millió métermázsát. Ez az eredmény rendkívül kedvező és hektáronként átlagban 16:4 métermázsának felel meg.

A bécsi hőrpinc. Bécsből jelentik: A forgalom elenyészően csekély, az árak mégis szilárdak, sőt emelkednek. Talpbőr kilóját nem lehet 1100-1000 koronán alul beszerezni, bár a hivatalos árjegyzés 720 koronát tűzött fel. Barna bőr 450 korona, fekete 300 korona kvadrátonként. A hivatalos árak ezeknél a fajtáknál is alacsonyabb. A cipőárak a múlt heti 200 koronás páronkénti emelkedés után újabb 50-100 koronás emelkedést értek.

Az újságpapír ára. A német papirgyárosok az ottani lapkiadókkal egyetértőleg elhatározták, hogy az újságpapír árát, 1921. október hó 31-től december hó 31-ig kgként 17-50 márkával emelik, azaz 100 kg-uk az ára 343 márká lesz. Csehszlovákiában az újságpapír beszerzési ára 100 kg-ként 520 korona. Romániában ezzel szemben 7-800 lei minimálisan a rotációs papír métermázsája.

Váltópiac:

Bukarest, szept. 9. Márka 103:50—103:75, leva 80—82, font sterling 372—355, francia frank 765—770, svájci frank 17:50—17:75, Olasz líra 420—425, arachma —, dollár 96—97, arany —, ezüst —, osztr. kor. 8 1/4—8 1/2, cseh korona 108—110, szokol —, Napoleon 265—, lengyel marka 3:80—4, dinár 185—180, török líra 56—58, magyar korona 24—25.

Páris, szept. 9. A lei árfolyama 127/s centimes, más jelentés szerint 12 1/2 centimes.

Prága, szeptember 9. Lei 75:50, dinár 158 1/4, márka 8 1/4, leva 58:50, svájci frank 1466—, norvég korona 1084 1/2, dán korona 1474 1/2, svéd korona 1799 1/2, líra 359—, francia frank 681 1/2, font sterling 808—, dollár 8 1/2, osztr. kor. 612 1/2, belga frank 626 1/2, lengyel marka 165—, holland for. 2644 1/2, magyar kor. 17:85.

Zürich, szept. 9. Bukarest 550—, Berlin 600—, Amsterdam 185:50, Newyork 584, London 2178—, Páris 4440—, Milano 2650—, Brüsszel 4490—, Kopenhága 102 1/2, Stockholm 126 1/2, Krisztiania 76:50, Madrid 76—, Prága 700—, Budapest 130—, Zagrab 30—, Buenosayres 175, Varsó 13—, Bécs 60—, osztr. leb. kor. 47.

Berlin, szept. 9. Amsterdam 3087:76, Brüsszel 719:25, Krisztiania 1258:70, Kopenhága 1686:30, Stockholm 2062:90, Helsingfors 128:85, Róma 418:55, London 357:10, Newyork 9590—, Páris 723:75, Zürich 1648:85, Madrid 1248:75, Bécs 10:08—, Prága 117:85, Budapest 2220, Bukarest 98:90,

Bécs, szept. 9. Lei 1297—, dollár 1279—, belga frank 9580, francia frank 9730, svájci frank 217—, holland forint 399—, dán korona 221 1/4, jugoszlav korona 2580, norvég korona 169:75, svéd korona 272:70, szokol 1552, leva 925, líra 5630—, marka 13:2—, lengyel marka 39—, font sterling 4750—, rubel —, magyar korona 301—, dinár —.

Budapest, szept. 9. Lei 470—480, font star. 1640—1670, leva —, dollár 425—445, francia frank 3250—3800, márka 440—450, líra 1920—1940, osztr. kor. 33:25—34:25, rubel 40 1/2—41 1/2, svájci frank —, szokol 530—540, dinár 825—835, lengyel marka 10 1/4—11 1/4, napoleon 1470—1500.

•SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR:

MAGYAR SZÍNHÁZ

Vasárnap d. u.: Piroška és a farkas. (Gyermek-előadás igen olcsó helyárakkal.)

Vasárnap este: A beoltott Adolár. (Operette-újdonás, 4-szer. Rendes helyárakkal. Bérletiszűnet.)

Hétfő: A beoltott Adolár. (Operette-újdonás, 5-ödször. Rendes helyárakkal. Napi-bérlet 4. szám. D.)

Kedd: I. Arany János: Dante. II. Részletek az Isteni színjátékból. III. Bajazzok. Ünnepi előadás Dante Alighieri halálának 800-adik évfordulóján. Bevezető előadást tart: Janovics Jenő dr. Operahelyrak Sugár Frigyes szerződött tag bemutatkozásával. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják. Operabérlet 2. szám.)

Szerda: A cárevics. (Újdonás, először. Premier-helyárakkal. Premier-bérlet 2. szám.)

Csütörtök: A cárevics. (Újdonás, 2. ödször. Rendes helyárakkal. Napi-bérlet 5. sz. A.)

Péntek: Alarcosbál. (Opera-helyárakkal. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják. Opera-bérlet, 8. szám.)

Szombat: Hattyu. (Újdonás, 5-ödször. Rendes helyárakkal. Ünnepi előadás az erdélyi és bánati újságírók kongresszusának tiszteletére. Előjáró beszédet mond: Kádár Imre dr. Napi-bérlet 8. szám. B.)

Vasárnap d. u.: Igói diákok. (Olcsó helyárakkal.)

Vasárnap este: Cigánybáró. (Új szereposztással. Rendes helyárakkal. Napi-bérlet 7. sz., C.)

Hétfő: Cárevics. (Újdonás, 3-adszor. Rendes helyárakkal. Napi-bérlet 8. szám. D.)

A másorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

A színház iroda hírei: A jövő hét. Eseményekben gazdag héte lesz a magyar színháznak: Kedden este fogják ünnepegni Dante halálának hatszázadik évfordulóját. Ezen az estén az egész kulturvilág hódol a halhatatlan olasz költő emlékének. A világ minden részében, minden városban, amelyek kulturális élete van, ezen a napon ünnepeik a Dante szellemét. Gazdag programja lesz a magyar színháznak ezen az estén: A zenekar ünnepi nyitánya után Janovics Jenő dr. fogja méltatni a nagy jelentőséget, majd Lengyel Vilmos adja elő Arany János klasszikus Dante-ódáját. Utána az Isteni színjáték egy-egy részének bemutatása következik. A Pokol-ból Táray Ferenc adja elő a Francesca da Rimini jelenetét, a Purgatórium-ból Frigyes Sándortól fogjuk hallhatni Beatrice felmagasztalását s végül a Paradicsom utolsó jelenetét fogja adni Oláh Ferenc. — Ezután az olasz operák egyik gyöngye, Leoncavallo Bajazzok című operája kerül színpadra részben új szereposztással. Sugár Frigyes fogja Tónt énekelni, Léva Ilona Neddát, Ruvinaky Caniot, Bálint Béla Silvot s Rétely Bep-öt. Az előadást opera-helyárakkal, opera-bérletben tartják meg. — Szerdán premiere lesz a magyar színházban, Zapolska Gabriella világhírű, mély hangulatú Cárevicsét fogják bemutatni gondos előkészületek után. A Cárevics három estére van kitűzve: szerdára, csütörtökre és hétfőre. — Pénteken ismét opera-előadás lesz: Az Alarcosbál kerül színpadra új szereposztással, amennyiben Takács Mihály és Sugár Frigyes még itt a szerepeket nem énekeltek. Szombaton az újságírók kongresszusának tiszteletére díszelőadás lesz: a Hattyu kerül színpadra ötödször és konferánst fog előtte tartani Kádár Imre dr.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. társaság
 Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Ferenc József-ut.) 48
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Fiókkiadó: Nagyvárud, Deák Ferenc-ut. 9.
Hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.
 Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

CUKORRA ÉS CSOKOLÁDÉ RANTÁN
LUSZTIG és NUSSBÄCHER Calea Regele Ferdinand No. 31
 Szállítunk pó tánt, utánvét mellett.

HÖLGYEK FIGYELMÉBE!
 Vasznak, zephírek, Kretonok, harisnyák
 legelőször beszerzési terésza
WEISZ ÉS MOLNÁR 680
 női divat-, kötött- és rövidaru-üzletében
 Calea Regele Ferdinand (v. Wesselényi Miklós-utca) 7.

Egyből, ímárhusoldst Δ
 2479-1 minden mennyiségben, — legmagasabb árban vesz az
 Δ **Agvagy-és Vegyipar Rt. Szt. Mare**

Szakavatott ügyes
bőrkereskedő-segédet

keresek. Ajánlatokat „Bőrnagykereskedő” jellegre a „Radiohoz” Cluj, Strada Regina Maria 34. kérek

Megérkeztek a „HERCULES”
 1284 cipőáruházba Str. Reg. Ferd. 5
 nagy választékban női és férfi cipők

Ujjonnan épített fürdőnkhez,

melyben 1 gőzkamra és 10 fürdőkád, 2 rituális basin lesz, keresünk új, vagy használt, de garantált jó karban levő teljes berendezést

Ajánlatok címzendők: **NEUMANN BENŐ f. építk. biz. elnökéhez, Szászrégen**

„RASOL” kénkívüli borotválópor, garantált, prima kapnató nagyban és kicsinyben —
TOPFER ALBERTNÉL
 NAGYVÁRAD, KOSSUTH-UTCA 15 SZ.

Veszek olvasztott fagyut
 bármilyen mennyiségben előnyös feltételek mellett.
 Ajánlatokat Szépfalvi János címre Cluj, Piata Stefan cel Mare 4. (volt Hunyadi-ter) II. emelet — kérek.

RAGLAN (átmeneti felöltő). Iskola ruhák 1151
NEUMANN M.
 cégnél CLUJ—KOLOZSVÁR, Főter

SZÖVŐCÉRNA ÉS GYAPOT
 minden mennyiségben — állandóan kapható:
RÉVÉSZ & REISZ
 szövőcérna- és kézműtárú :: nagykereskedésben ::
 Aradon Belevárul Regele Ferdinand (Boros Bérlet) 9 szám alatt.

Baumzweig, Rosenfeld & Co.
 kézmű- és divatárúháza megnyílt — a főpostával szemben

Férfi gyapju-szövet	Lej 130.—
100 cm. női	Lej 32.—
Francia delének	Lej 13.—
Ia karton	Lej 12.—
Ia vásznak	Lej 12.—
Barchetek	Lej 15.—
Pamut-szövet	Lej 15.—
Férfi ruha	Lej 8.—
Női harisnya	Lej 12.—

A fel nem sorolt cikkek feltűnő olcsó árban árusíthatnak

„AGRICOLA“
 Általános Román Biztosító R.-társaság
 Bukaresti
Alaptőke: 10,000,000 lei
ERDÉLYRÉSZI VEZÉRKÉPVISELŐSÉG
 Cluj, Str. N. Iorga (v. Jókai-u.) No. 11
 (saját házában)

valamint alant felsorolt ügynökségei és az ezekhez beosztott ügynökségek mindegyike előnyös feltételek mellett átveszi a miniszteri rendelettel további működésükben felfüggesztett magyar, német és osztrák eredetű társaságoknál eddig elhelyezett összes ágazatbeli biztosításokat

FŐÜGYNÖKSÉGEK: Cluj: Str. Regina Maria 1-3 sz. Banca Centrala, Oradea-Mare: Str. Reg. Ferdinand 7. Hillinger és Illyés bankháza, Simleu-Silvaniei: saját régióban (Kereskedelmi bank épületében), Satu-Mare: Piata Victoriei 6 sz. Banca Romana, Sighetul Marmatiei: Pécsi és r. u. építési vállalkozó cég, Targu-Mures: Pototzy Péter, Str. Calarasilor No. 17, Bistrita: Marosvásárhelyi Takarékpénztár fiókja, St.-Gheorghie: Dr. Kupferstich Armin ügyvéd, Cristur-Seclus: Székelykeresztúri Takarékpénztár R.-T. Brassov: Josif Lányi, Str. Lunga No. 15. Lupeni: Fried Majer.

A Temesvári Gyapjúipar Rt.
 kolozsvári fióküzletében:
 Cal. Victoriei (Kossuth Lajos u.) 24
 eredeti gyári áron kaphatók:
ferfi- és női gyapjuszövetek
 En-gros és en-detail!
HARISNYAÁRUK EN-GROS!

Csak egy ut vezet az erőhöz, egészséghez a pártatlan hatású
HIGIEA BOSZORSZESZ
 Kapható mindenütt!
 Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszertári Gyár
 1925 **CLUJ - KOLOZSVAR**

KLEIN ÉS LAZAR
 nemzetközi szállítási vállalat
 Arad, Str. Col. Pirici (Vörösmarty) 2.
 Rendszeres gyűjtő és vagonforgalom a külföld valamint belföld minden irányából és irányába
 Kirendeltség a cirtici határállomáson

כשר KÁVÉCSARNOK "ארטה"
 és étterem jóitalok, naponta friss házisütemények
GRÜNFELD-nél
 Oradea-Mare, Str. Saguna (volt Kapucnus-utca) 6
 Pontos kiszolgálás!! — Szolid árak!

Megérkeztek a legjobb minőségű:

MARX	Emaillakk, (minden színben) Coppillakk, Damarlakk, Bórlakk, Brunolin, Siccativ és Terebin
Nobles & H., London és Flügger Wien	Kocsilakk, Schlei-flakk, Auto-lakk, Japánlakk, Gestelllakk, Lazurlakk, Lydin festékelőpác, Rapidol és Medvejojgyűpadló-lakk

Vegy-, föld-, és anilin-festékek.
 Lenolajfűrnis és francia finomított terpentint
 Nürnbergi ecetek, művészecetek és kellékek
 a legolcsóbban árusítjuk
RADOS & Co, CLUJ
 Calea Reg. Ferd. (v. Wesselényi-u.) 21
 Telefon 692.

Lámpaáru, uborkás- és be-főttes üvegek,
 kristályfehér csiszolt üvegáru, demijonok
 legolcsóbban beszerezhetők
Ansländernél Cluj
 Piata Mihailu Viteazul 39. sz. alatt
EN-GROS! EN-DETAIL!

Legolcsóbb bevásárlási forrás!
DEUTSCH K. I.
 üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
 Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
 Telefon 71 Interurban

Allandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbaldi porcellán, díszmü- és konyhaberendezési cikkekben.

Csehszlovákia
 legforgalmasabb városában
 működésben levő modern
 berendezésű
butorgyár
 teljes felszere-
 léssel eladó

Ugyanott kész butor is kapható. — Részletes felvilágosítással Fenyő Béla kereskedő
 *Dés — szolgál

legolcsóbb elsőrendű **כשר** szalámi és naponta frissen készült hideg felvágottak kaphatók a
כשר Huscsarnok és Szalámigyár R.T.-nél
 Cluj, G. Bartiu (Malom-utca) 8. szám-alatt
 Vidéki megrendeléseket postán, utánvét en-gros arban — pontosan eszkozlünk
ÁRJEGYZÉK ÉS כשר INGYEN!
ERŐVITÉS ÉS WEINSTOCK

Ezton is tisztelettel értesítjük cégeink t. vevőit, hogy
H. Bayer tejoltó és vegyigyár, Berlin — Beck, Koller & Co, ecsetgyárak, Berlin-Wien — Reichhold, Flügger & Böcking Jakkgyárak, Berlin-Wien — H. Schmincke & Co. művészfestékek és kellékek gyára, Düsseldorf

cégektől a csatolt részek, (Erdély, Bánát, Bihar, Máramaros és Bukovina) egész területére a

főlerakatot, illetve egyedárusítást és képviselőtet átvettük

s miután cégeink összes gyármányaiából állandóan nagyobb mennyiségeket kapunk raktárra, t. vevőinket közvetlenül fogjuk kiszolgálhatni gyárainkkal közösen megállapított árak mellett. o-o Kiváló tisztelettel

Segesvári és Társai festék-nagykereskedése
 Cluj-Kolozsvár, Strada Regina Maria (Deák Ferenc utca) 25. sz. Calea Victoriei (Kossuth Lajos-utca) 10 sz.

Grünwald és Péchy
Üvegcsiszolda, tükörárugyár és épületüvegezési vállalata
 Oradea-Mare, Str. Gerliozy-u/oa 16

tudatja, hogy tükörüveg-szállitmánya megérkezett!

Készít mindenféle csiszolt butorüvegeket és tükröket, tükrök újrafoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/16 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh tábla-üvegek állandó nagy raktára

Mindenféle porcellánárukat, krist lyfehér üvegárukat, kőedényt és táblaüveget azonnal szállítunk

Ornament üveg és kltt érkeztek

Szerezze be lámpaáru szükségletét

Komlós Testvéreknel
 ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
 Kérjen árajánlatot

Üzletáthelyezés !!

Hochteitl Ignác bórkereskedése áthelyeztetett Piata M. Viteazul 13. sz. alá (v. Széchenyitér, Wertheimer-ház.)

Legszolidabb kiszolgálás!

APROHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel. Vastagabb betűvel 2 le.
Legkisebb apróhirdetés ára 10 lel.

Angol, francia, német nyelvekből oktatók. Calea Victoriei (v. Kossuth Lajos-utca) 16. 2495-1

Vidéki kereskedő, ki minden héten 1-2 napot itt van, keres uri családnál ezen időre lakást. — Ajánlatokat „Uri család” jelige alatt kérek.

Kanccsival, gimnáziumi érettségivel rendelkező 30 éves, nős, bármilyen állást elfogalma. — Ajánlatokat „Érettségizett” jeligére — kérek.

Férjhezmenni akaró hölgy, ki irodában segíthetne, de a háztartásban is jártas, keretül kiméritően óhajait és kívánságait közölni, címjelöléssel. — Ertesítés küldhető „Hasonló szándék” jelige alatt a kiadóhivatalba.

Keresek vidékre cipő-felsőreszkészítőt, ki úgy a fűzésben, ragasztásban, mint szabásban jártas. Ajánlatokat „Szabász” jelige alatt a kiadóhivatalba.

Keresek egy megbízható románul és magyarul beszélő, rövid, norinbergi és papírú szakmában teljes jártassággal bíró kereskedő segédfel. (Üzletvezetéshez értő előnyben részesül.) Az üzlet szombaton és ünneppalokozárva. Javadalmazás meg egyezés szerint. Ajánlatok alant címre küldendők. Finkelstein József Arad, Calea Banatului 4. 2601-1

Jobb házból való megbízható izr. lány vagy asszony keresték háztartás vezetéshez. Timár-utca 9. 2498-1

Butorozott szobát keres két intelligens fiatalember. Cím: Gombos-nyonda — Minorita-utca.

Ráfizetéssel elcsere nem főtéri erkélyes, 2 szoba, konyha, fürdőszoba lakásomat — ugyancsak főtéri, vagy főtérhez közeli háromszobás modern lakással. FISCHER üvegüzlet, Fótér 13.

Zongorát keresek bérbe. Cím a kiadóhivatalban.

Traverszavakat — használtakat is megveszek. Olajgyár. Állatvásártér.

Tégla- és agyagárugyárhoz társulnék tőkével. — Megkereséseket „Szakértő” jeligére a kiadóhivatalba kérek.

HA vérégenységben, idegbetegségben, az traverszavak idült állapotában szenved, vagy meg a páralán gyógyítására — fridél célokra használ — kitérő vásárlást te — mosson — ten vasárpást (Eisenmineral-moor, Moorals) kapható minden mennyiségben

Rózsa nagydrogeriában Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii 26 (Mátyás kir. tér) — 1256

Kereskedők figyelmébe!

Cérna nagymennyiségben állandóan raktáron (kutyafejű márkagár. 400yard) **Landesmann & Welsz Export-Import cég** az Intrai (Olaszország) cérnagyár erdélyrészi kizárólagos képviselője és gyári lerakata: Cluj, Piata Unirii (Radák-utca oldal)

Kész nyári ruhák, nőgyöngyök és leánykák részére érkeztek **SIPOSJENŐ** céghez — Fótér 17. szám, —

SZALÁMI és mindennemű füstölt-árú, prima minőségű pos-tacsomagokban, utánvét mellett bárhova szállít legolcsóbban

FRIEDMANN HERMANN szalámigyára, Satu-Mare (Szatmár) A szatmári főrabbi által kiállított hecsherrel kívánatra bármikor készséggel szolgálók

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v. Mátyás király-ter) 26. Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendelkeznek gyűjtő- és waggon-forgalomban a külföld, valamint a belső minden irányba, és irányába. — — — Paradijviszterítést és feltöltésigényelt irodák.

VADÁSZ ÉS TSA

VILLANOSÁGI ÉS VILÁGÍTÁSI BE-RENDEZÉSEK SZERELÉSI VÁLLALATA
Cluj, Egyetem-utca. — New-York épület.
Telefon-szám: 2-14. 097 Telefon-szám: 2-14.

Nép-

vándorlás

az AURORA

cégnél

Piata Mihailu Viteazul volt Széchenyi-ter 35

Felöltő-szövetek 90
140 cm. széles

Valódi kamgarn csikos nadrágszövet 79

Eredeti gyári árak!

Üzleti órák: d. e. 8—12
d. u. 3—6

„UNIREA”

Societate anonima pentru industria de bonboane biscuiti etc. si cartonaje
FOST „TÖRÖK” S. A.
STRADA ANTON PANU No. 6. — CLUJ
FOST KRIZA-U. No. 6. Telefon 7-57
2398-1

„Melissát” kerjen, ha finom cukorkát akar!

CIMKÉK, PLAKATOK, RÉSZVÉNYEKÉSGYETEMI JEGYZETEK

a legkényesebb izlésnek megfelelően készítettnek
BAGA ISTVAN 2323-1
litografiai műintézetében
Cluj, Str. Iorga (Jókai-u.) 2

A legrégibb cluji grafikai műintézet, kibővítvén a legmodernebb gépekkel, egytől akárhány színig készít megrendelésre pontosan, bármely kompl. kált grafikai munkát

„GÓLYA”-ÁRUHÁZ

928 **occasiója:**
1 gouvlirozott gyapjuszövet női alj ... 250.— lei-től
1 tiszta gyapju női kabát ..... 480.—
1 tiszta gyapju női ruha, legújabb fazon 600.—

CAROL LASSEN

nemzetközi szállítási vállalat
CLUJ, PIATA UNIREI No. 4

Elvállal bármily szállítást bel- és külföldre. —
Fiókok és képviselőteka kontinens minden nagyobb városában — és kikötőjében. —

Gyorsított nagyszállítmányok

Prompt felvilágosítások szállítási és fuvarszámítási ügyekben ::

Saját fuvarreklamációs iroda